

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:13

av Johan Hultberg (M)

Identitetskapning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast kriminalisera identitetskapning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en samlad funktion för spärning av identitetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur skyddet av identitetsuppgifter kan stärkas och att undersöka möjligheterna att skärpa kraven på identitetskontroll vid t.ex. tecknande av telefonabonnemang samt tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Bedrägeribrott har utvecklats till att bli en ny form av vardagsbrott. Under den senaste tioårsperioden har de anmälda bedrägeribrotten ökat med hela 173 procent enligt Brottsförebyggande rådet, Brå. Ökningen förklaras i stor utsträckning av att vi använder oss av internet allt mer och av den tekniska utvecklingen som tyvärr har öppnat för nya former av bedrägeribrott.

Av bedrägeribrotten 2013 utgjordes 73 procent av identitetsintrång, kredit- och kontokortsbedrägerier samt internetbaserat bedrägeri. Enligt Nationellt bedrägericenter, NBC, är identitetskapning idag det i särklass största hotet när det gäller brott av systematisk karaktär. Vid identitetskapning använder gärningsmannen olovligen någon annans identitetsuppgifter och utger sig för att vara hen i syfte att vilseleda en tredje person att exempelvis bevilja lån, abonnemang av olika slag eller leverera varor. Syftet är naturligtvis att den person vars identitetsuppgifter gärningsmannen använt ska

belastas för uppkomna kostnader, kostnader som snabbt kan uppgå till betydande belopp.

En identitet kan idag tämligen enkelt kapas genom att bedragare tar reda på en individs personnummer via t.ex. offentliga register eller från företags kundregister. Inte sällan kommer bedragare över personuppgifter genom att ändra sitt offers folkbokföringsadress eller genom att eftersända dennes post. För att förhindra identitetskapning är det därför viktigt att alla som hanterar och bearbetar personuppgifter skyddar uppgifterna på ett bra sätt. Personuppgiftslagen föreskriver också att den som är personuppgiftsansvarig ska vidta lämpliga såväl tekniska som organisatoriska säkerhetsåtgärder för att skydda personuppgifterna. Givet hur många personers personuppgifter som varje år kommer i fel händer finns det dock skäl att se över nuvarande lagstiftningen och utreda hur skyddet av identitetsuppgifter kan stärkas. Vidare finns det anledning att också se över butikers och kreditgivares ansvar för identitetskontroll vid beviljande av olika former av krediter. Många bedrägeribrott hade kunnat förhindras med en bättre identitetskontroll vid köp och ingående av avtal såsom telefonabonnemang.

Idag är det, förutom i vissa speciella fall, inte straffbart att olovligen använda en annan persons identitet. Moderaterna har dock drivit på för en lagändring och alliansregeringen påbörjade under förra mandatperioden ett arbete för att straffbelägga identitetskapning som ett särskilt brott. Detta brott skulle enligt förslag från utredningen SOU 2013:85 benämnas identitetsintrång och placeras i 4 kap. BrB. Den nya regeringen har aviserat att man till riksdagen under innevarande år ska överlämna en proposition om identitetskapning, eller identitetsstöld som fenomenet också benämns. Det är viktigt att regeringen nu fullföljer denna intention och snarast lägger fram ett lagförslag om att kriminalisera identitetskapning.

Att identitetskapning i sig kriminaliseras är viktigt. Det skulle ge skydd mot den integritetskränkning som det innebär att någon utan lov använder en annan persons identitet och det skulle skapa bättre möjligheter för samhället, i form av rättsväsendet, att ingripa i ett tidigt skede mot denna form av ofta systematiskt bedrägeri.

Den som drabbas av identitetskapning får ofta stora bekymmer. Den drabbade behöver lägga ned mycket tid och kraft på att ta reda på i vilken omfattning ens identitet har blivit utnyttjad, bestrida räkningar och avtal samt också spärra sina identitetsuppgifter i syfte att hindra fortsatt användning av uppgifterna. Att spärra sina identitetsuppgifter är dessvärre inte en snabb och enkel process utan den drabbade måste kontakta de olika företagen som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Det är en

olycklig och orimlig ordning. Det måste därför bli enklare att spärra sina identitetsuppgifter.

I en debattartikel i Svenska Dagbladet (den 11 mars 2014) för de säkerhetsansvariga från Länsförsäkringar och Svensk Handel fram förslag om att en samlad spärrfunktion inrättas. En funktion som enligt debattörernas förslag skulle ägas och drivas av Skatteverket eller någon annan statlig myndighet och som skulle vara en funktion som omfattar samtliga kreditupplysningsföretag, e-handel och eventuellt ytterligare aktörer.

En samlad spärrfunktion behövs dit drabbade kan vända sig för att spärra sina uppgifter men också för att enkelt kunna häva sin spärr. Att ha spärrade identitetsuppgifter är problematiskt för den enskilde som då själv naturligtvis också är förhindrad att ingå avtal eller genomföra köp som kräver kreditupplysning. Därför är också möjligheten att enkelt häva spärren av sina personuppgifter viktig.

Vem som ska ha i uppdrag att äga och driva en samlad spärrfunktion och vilka som ska omfattas av funktionen är dock inte självklart utan behöver utredas vidare. En lösning är att berörda företag eller berörda branscher ges detta ansvar men att det ska vara obligatoriskt för åtminstone samtliga företag som bedriver kreditupplysningsverksamhet i Sverige att vara anslutna till tjänsten samt att tjänstens grundläggande utformning ska vara tydligt reglerad och kontrollerad. Detta skulle exempelvis kunna regleras direkt i kreditupplysningslagen (1973:1173) och/eller indirekt av Datainspektionen som är den myndighet som beviljar tillstånd för kreditupplysningsverksamhet.

.

Johan Hultberg (M)